

Asia: VN/29084/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojelulain muuttamiseksi - ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen

Lieventämishierarkiavelvoite ja luontoteko

Valitkaa alla olevista näkemyksenne mukainen vaihtoehto ja esittäkää sille perustelut lausunrossanne.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien luonnonsuojelulain muuttamista.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Suomen Asianajajat kiinnittää tässä lausumassa huomiota erityisesti luonnonsuojelulain muuttamista koskevan hallituksen esitysluonnoksen ehdotuksiin mahdollistaa tuotettavien luonnonarvojen käyttämisen myös muuhun kuin heikennysten hyvittämiseen ekologisella kompensatiolla.

Yleisesti

Ympäristöministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi, millä mahdollistettaisiin voimassa olevien säännösten mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen eli luonnonarvohehtaareiden käyttäminen myös muuhun kuin heikennyksen hyvittämiseen eli esimerkiksi yritysten ympäristövastuullisuuteen sekä yhteisöjen ja kansalaisten vapaaehtoiisiin luontotekoihin. Suomen Asianajajat pitää tavoitetta kannatettavana, mutta toteaa, että säännösten menettelytapojen tulee olla selkeät ja säännösten soveltamisen tulee olla ennakoivaa ja yhdenvertaista. Suomen Asianajajat korostaa, että omaisuuden- ja luottamuksensuojan turvaamisen tulee olla keskiössä sääntelyn jatkovalmistelussa.

Suomen Asianajajat toteaa, että esitys sisältää oikeusvarmuuteen sekä sääntelyn ennakoitavuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä epäselvyyksiä, jotka tulee korjata asian jatkovalmistelussa luotettavan ja uskottavan luontoarvomarkkinan mahdollistamiseksi.

Ehdotettu sääntely kaipaa selkeyttämistä

Luonnonsuojelulain 104 §:n 1 momentti on ehdotettu muutettavaksi siten, että siinä laajennettaisiin hyvittäville toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen käyttötarkoitusta ekologisesta kompensatiosta muihin niin kutsuttuihin ”luontotekoihin”, kuten yrityksen ympäristövastuun osoittamiseen tai muuhun vapaaehtoiseen luonnonsuojelutoimintaan. Esitys ei kuitenkaan sisällä täsmällistä määritelmää ”luontoteon” käsitteelle. Sääntelyn selkeys on keskeinen tekijä oikeusvarmuuden, ennakoitavuuden ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Ehdotuksesta jää lisäksi epäselväksi, soveltuvatko kaikki nykyainsäädännön ensisijaisesti ekologista kompensatiota varten säädetyt määräykset sellaisinaan myös kaikkiin luontotekoihin. Suomen Asianajajat esittää harkittavaksi, että esimerkiksi luonnonsuojelulain 105 §:n mukaisten poikkeamisten menettelyä ja soveltumista luontotekoihin käsiteltäisiin selvyyden vuoksi hallituksen esityksessä tarkemmin.

Hiilimarkkinoiden kehittämisessä saadut opit lisäisyyden, pysyvyyden ja varmuuden varmistamisesta olisi lisäksi huomioitava luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä. Ehdotettuihin säädöksiin tulisi lisätä kriteerit lisäisyyden arvioimiseksi sekä harkita riippumattoman todentamismenettelyn lisäämistä luontotekojen käytön varmentamiseksi. Euroopan komission mukaan (Euroopan komission tiedonantoon Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle - Luontohyvityksiä koskeva etenemissuunnitelma, julkaistu 7.7.2025, COM(2025) 374 lopullinen) avoimuuden varmistamiseksi, eturistiriitojen välttämiseksi sekä viherpesun ja kaksinkertaisen laskennan estämiseksi on luontohyvityksille asetettava tiukat kriteerit ja periaatteet. Keskeistä on myös erottaa luontoteon toteuttajien, varmentajien ja rekisterinpitäjien roolit. Suomen Asianajajat pyytää lainsäädännön jatkovalmistelussa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että ehdotettu sääntely täyttää komission asettamia tavoitteet.

Suomen Asianajajat korostaa lisäksi, että luontotekojen koskevan sääntelyn yksiselitteisyys on keskeistä, jotta toimijoiden ympäristövaihtamiset ovat luotettavia, vertailtavissa ja todennettavissa koko EU:ssa. Suomen Asianajajat katsoo, ettei esitysluonnos kuitenkaan määrittele riittävän täsmällisesti, mitä "luontovastuullisuuden osoittaminen" tarkoittaa luontotekojen kontekstissa. Suomen Asianajajat esittää, että säädöksiin lisättäisiin täsmälliset edellytykset sille, miten luontotekoa voidaan "käyttää", sekä velvoite läpinäkyvälle raportoinnille. Määrittely on korostuneen tärkeää huomioiden ehdotetun luonnonsuojelulain 106 §:n 2 momentin 3) kohdan mukaisen luontoteon "käytön" kirjaamisen ehdotetut oikeusvaikutukset.

Suomen Asianajajat esittääkin, että luonnonsuojelulakiin kirjattaisiin selkeät määritelmät "luontoteosta" sekä määritelmät ja kriteerit luontoteon "käytölle". Määritelmien tulisi sisältää objektiiviset kriteerit hyväksyttävälle toimenpiteille sekä selkeän eron ekologisen kompensaaion käsitteeseen.

Lisäksi Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että luonnonsuojelulain mukaisesti tuotettavien luonnonarvojen käyttäminen luonnonsuojelulain tarkoittamana luontotekona on mahdollista ainoastaan Suomessa. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan estä tuotettujen luonnonarvojen käyttämistä kansainvälisen yrityksen ympäristövastuun osoittamiseen ilman kytköksiä Suomeen. Tämä luo osaltaan epäselvyyttä ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan.

Suomen Asianajajat esittää lainsäädännön jatkokehitystä varten harkittavaksi selkeämpiä rajauksia kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden välillä sekä määritelmiä sille, missä maantieteellisessä kontekstissa luonnonarvohehtaareita voidaan käyttää luontotekoina. Lisäksi Suomen Asianajajat pitää tärkeänä varmistaa ehdotetun sääntelyn yhteensopivuus EU:n kestävyysraportointidirektiivin ja muiden relevanttien sääntelykehysten kanssa.

Ehdotetun sääntelyn kaksinkertaisen käytön riskiin tulee kiinnittää huomiota

Hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitu, että yrityksen ympäristövastuun toteuttamisen kannalta luonnonsuojelulain säännösten mukaisesti tuotettavat luonnonarvot eivät olisi alttiita viherpesuäiteille, koska niiden osalta noudatettaisiin jo olemassa olevia arviointi- ja laskentakriteereitä ja niille olisi saatavissa viranomaisen varmennus ja oikeudellinen pysyvyys. Suomen Asianajajat pyytää kuitenkin sääntelyn jatkovalmistelussa kiinnittämään huomiota tässä lausunnossa esitettyihin tulkinnanvaraisuuksiin, jotka voivat johtaa järjestelmän väärinkäyttöihin ja siten heikentää sen luotettavuutta.

Suomen Asianajajat esittää, että ehdotetussa 106 §:ssä säädettäisiin tarkemmin 106 §:n 2 momentin 3) kohdan mukaisen luontoteon käytöstä ja sen kirjaamisesta. Hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että luontoteon käytön kirjauksen jälkeen tuotettavien luonnonarvojen vaihdanta ei olisi enää mahdollista, eikä niitä voitaisi käyttää uudelleen esimerkiksi

vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon. Tavoitteena lienee estää luontotekoja kaksinkertainen käyttö.

Luotettava ja ennakoitava luontotekoja koskeva rekisteri on edellytys luonnonarvomarkkinoiden toimivuudelle. Suomen Asianajajat pitää keskeisenä, että luontoteon käytön kirjaamisen ajatellut rajoitukset luontotekojen ja luonnonarvojen vaihdantaan määritetään lain tasolla, eikä nojata yksinomaan valmisteluaineistoon.

Luontoteon rekisteröiminen olisi ehdotetussa lainsäädännössä lisäksi riippuvainen luonnonarvon oikeudenhaltijan tekemästä hakemuksesta. Suomen Asianajajat esittää harkittavaksi luonnonsuojelulain 104 §:n 2 momentin mukaisten päätösten automaattista rekisteröimistä luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Tämä osaltaan vahvistaisi järjestelmän luottamusta ja suojaisi järjestelmää tehokkaammin väärinkäytöksiltä.

Sivullissuojan vahvistaminen

Ehdotetuilla toimenpiteillä tavoitellaan luonnonarvon tilan paranemista. Tosiasiallinen luonnonarvojen kehitys voi kuitenkin poiketa hyvityssuunnitelmassa esitetystä, mikäli esimerkiksi alueen omistussuhteissa ja/tai alueen maankäytössä tapahtuu muutoksia. Huomioiden, että luonnonarvojen omistajan oikeus luottaa luonnonarvon tilan parantamiseen lähtökohtaisesti perustuisi maanomistajan ja luonnonarvojen ostajan väliseen yksityisoikeudelliseen sopimukseen, luonnonarvojen omistajan suojaa vahvistaisi, jos luontoteon käyttö kirjattaisiin kiinteistörekisteriin, luoden näin myös sivullissuojan.

Suomen Asianajajat esittääkin, että 106 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiset kirjaukset siitä, että luonnonarvot on käytetty luontotekoina, rekisteröitäisiin myös kiinteistörekisteriin rasieluonteisina käyttöoikeuden rajoituksina. Tämä varmistaisi, että luonnonarvon käyttö nauttii sivullissuojaa myös maa-alueen vaihdantatilanteissa ja vahvistaisi järjestelmän luottamusta.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat